

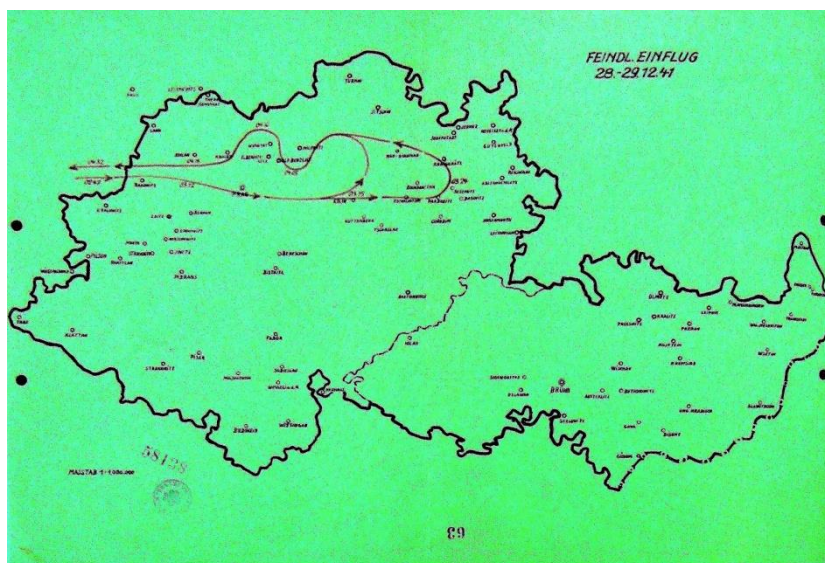
Anthropoid

Vzpomínka na obyčejné lidi, kteří dokázali neobyčejné věci.

Atentát na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha byl v Evropě za II. světové války jedním z nejvýznamnějších odbojových činů proti nacistům, kteří navíc byli v tomto období na vrcholu své moci.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Operace_Anthropoid,
<http://mila-linc.cz/ke-cteni/operace-anthropoid>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Atent%C3%A1t_na_Heydricha#/media/File:Atent%C3%A1t_na_Heydricha_-_zvl%C3%A1%C5%A1tn%C3%AD_vyd%C3%A1n%C3%AD.gif
<http://forum.valka.cz/topic/view/13396/Anthropoid>
<http://www.valka.cz/10677-SS-Obergruppenfuhrer-Reinhard-Heydrich>

Dne 29. prosince 1941 vše začalo výsadkem rtm. J. Kubiše a rtm. J. Gabčíka u Nehvizd, ne na předpokládaném Plzeňsku. O to opatrnější a riskantnější byly jejich první kontakty s obyvateli Nehvizd a dalšími na postupné cestě do Prahy.

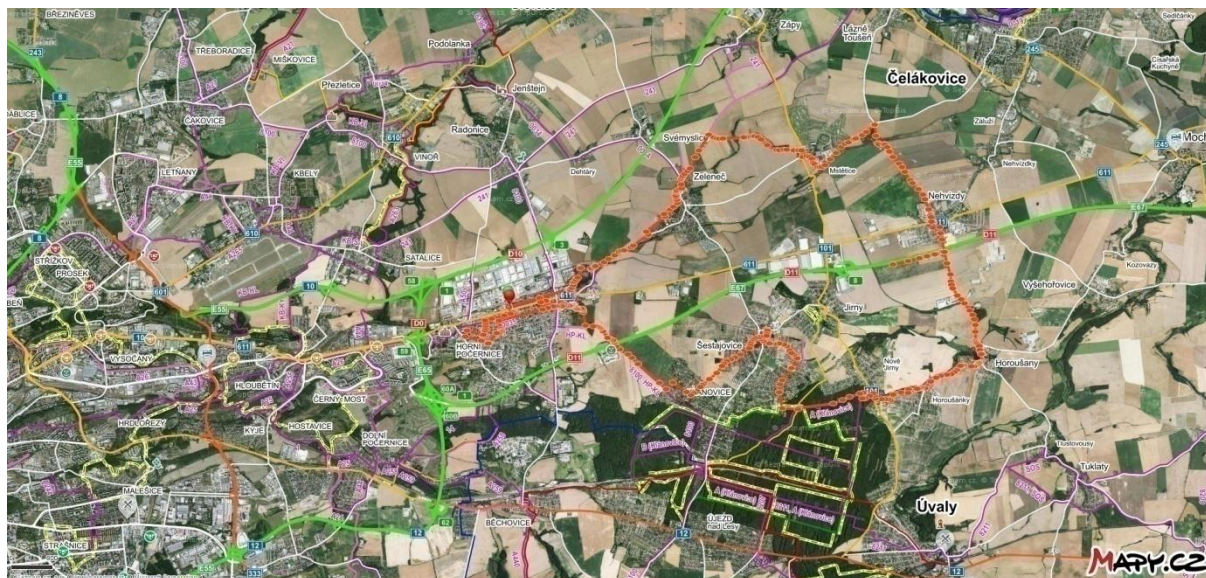
Přelet letadla nad Protektorátem pečlivě zaznamenaný německou hláskou službou Luftwaffe.

Atentát na R. Heydricha 27. května 1942 byl úspěšný a nacisty citelně zasáhl, zpočátku se jim nevedlo nic zjistit. Až díky zradě Čurdy s nedozírnými následky přichází represe včetně dopadení atentátníků, ty postihly téměř všechny, kteří jim bezprostředně pomáhali.

Tyto události jsou dodnes aktuální – i když je tomu letos přesně ¾ století.

Uvedený cyklovýlet má dvě poloviny, západní a východní.

I. Při východním cyklovýletu Anthropoidu téměř 34 km dlouhém, fyzicky poměrně nenáročném, vedeném v příměstském území si můžete objet některá více i méně známá místa spojená hlavně s počátky těchto událostí.

Trasa je vedena po cyklostezkách, místních silnicích, ale i polních cestách. Pozor při průjezdu Mstěticemi a během přejezdu silnice č. 611 (Pražské ulice) v Nehvizdech.

Celkové schéma výletu: <https://mapy.cz/s/1GNIb>. V jeho rámci můžete navštívit:

Nehvizdy

Na zem parašutisté dopadli v noci 29. 12. cca ve 23-24 hodin, svůj operační materiál dopravili do zahradní budky A. Sedláčka. Gabčík si při seskoku vykloubil palec, proto Kubiš ráno zašel na místní faru, kde mu Římskokatolický farář F. Samek potvrdil, že nejsou na původně plánovaném místě seskoku, doporučil mu obrátit se na zdejšího sokolského funkcionáře, Františka Kroutila. Oba parašutisté se proto brzy vypravili do Mstětic, odtud vlakem do Rokycan, kde měli 1. záchytnou adresu z Londýna.

Zahradník A. Sedláček mezitím nahlásil vniknutí do zahradní budky, ale naštěstí se i přes evidentně anglické nápisy na vybavení dohodli se štábním strážmistrem Václavem Krejčárkem na četnické stanici (v bývalé škole), že událost uvedou jako vloupání pytláků. Kontaktů bylo více včetně hajného A. Šmejkal (bratrance A. Sedláčka), F. Kroutila, který předal parašutistům důležité důvěryhodné kontakty na další členy Sokola v okolí.

František Kroutil

Parašutisté měli v úvodu štěstí - Anthropoid dostal šanci.

Po atentátu probíhalo rozsáhlé prověřování, obrovské štěstí měl např. zahradník A Sedláček, když se prohlídka gestapa zastavila několik centimetrů od schovaného vybavení parašutistů v kompostu, když další stateční neprozradili. Zároveň velitel nehvizdské četnické stanice V. Otec zásadně odmítal jakákoliv podezření, pražskému gestapu na otázku, zda se u obce nenachází nějaká chata a vhodné místo pro přistání výsadkářů, nahlásil, že tady žádná taková chata není a snažil se odvést jejich pátrání jinam. Represe po atentátu tak naštěstí nedosáhly na osoby na počátku anabáze parašutistů - do Nehvizd, které se díky tomu nestaly Lidicemi.

Zahradní budka A. Sedláčka již dlouho neexistuje, nyní jejím místem vede Dálnice č. 11.

V současné době v Nehvizdech v rámci základní trasy navštívíte památník cca u místa seskoku parašutistů.

Památník u D-11, u místa seskoku rtm. J. Kubiše a rtm. J. Gabčíka,

Pokud se chcete podívat do zajímavého centra Nehvizd, navrhuji Vám následující odbočku ze základní trasy. Přitom varuji před silnou dopravou na hlavní Pražské ulici, zejména s dětmi doporučuji raději sesednout s kola a projít úsek pěšky. Odbočka má schema:

můžete si zde prohlédnout pamětní desku před úřadem městyse Nehvizdy:

V centru obce uvidíte faru, kde J. Kubiš získal vůbec první informace o místě seskoku. Určitě Vás zde zaujme symbolický starodávný kostelík sv. Václava, který je však většinou zavřený.

(Pokud máte s sebou děti, můžete pro jejich rozptýlení využít nedaleký skatepark a venkovní posilovnu na JV městyse).

František Kroutil kontaktoval parašutisty také s **horoušanským** mlynářem Břetislavem Baumanem. Ten hlavně převezl jejich operační materiál ze zahradní budky do bývalého lomu Skály mezi Nehvizdy a Horoušany a dále na kolínskou železnici do Prahy. Později prokázal velkou statečnost, také díky jemu gestapo nerozkrylo nehvizdské kontakty výsadku.

Manželé Baumanovi

Horoušany u rybníka – památník manželů Baumanových u stodoly jejich bývalého mlýna.

<http://mauthausen.webnode.cz/zpracovane-pribehy-veznu-ktm/baumanovi/>.

Osud byl k manželům Baumanovým velmi tvrdý, více štěstí měl alespoň jejich odkaz - syn Svatopluk, kterému byly v r. 1942 dva roky. Ten s velkým štěstím přežil válku až do dnešních dnů.

Šestajovice - pan Jaroslav Starý v nedalekých Šestajovicích pomáhal v lednu 1942 panu Baumanovi s vyzvednutím a přepravou operačního materiálu parašutistů do Prahy, kontaktoval parašutisty s dalšími členy tehdy rozpuštěného Sokola.

Jaroslav Starý

*Pan J. Starý, za 1 světové války dobrovolník v anglické armádě,
později majitel zahradnictví v Rákosové ulici č. p. 182/14,
zde má pamětní desku z poválečného období*

Pamětní desku má na budově místní školy spolu s manželkou, která byla učitelkou,

<http://mauthausen.webnode.cz/zpracovane-pribehy-veznu-ktm/stary-jaroslav/>

V **Horních Počernicích** se na zpáteční cestě z výletu nejdříve dostanete na zajímavé Křovinovo náměstí - bývalou návěs jedné ze zakladatelských vesnic nynějších velkých Horních Počernic, které je pojmenováno po **Jaroslavu Křovinovi** (<http://www.jaroslav-krovina.estranky.cz/clanky/zivot-jaroslava-kroviny/>).

Poklidné Křovinovo náměstí

„Jaroslav Křovina se narodil 18. října roku 1896 v Úpici v okrese Nova Paka a prožil zde těžké mládí. V osmnácti letech byl odveden a zúčastnil se 1. světové války. Při bojích v Itálii u Monte Sabatina byl 8. 8. 1916 zajat a v zajateckém táboře Santa Maria Capua Vetere u Neapole, kde strávil téměř dva roky, složil přísahu Čs. republice a vstoupil do Italské legie.

Za více než osm let své legionářské služby získal Československý válečný kříž, Čs. revoluční medaili a italské vyznamenání Fattiche di Guerra. Výhody určené legionářům však odmítl.

Ve dvacátých letech pracoval Jaroslav Křovina jako cizojazyčný korespondent, kde využil své znalosti němčiny, italštiny a francouzštiny. V roce 1934 začal pracovat v Horních Počernicích jako obecní tajemník. Veřejně se angažoval zejména v Sokole, kde zastával funkci náčelníka, vzdělavatele i starosty. V době po obsazení Československa nacistickou armádou se ihned zapojil do činnosti odbojové skupiny Obrana národa, jejíž významnou složkou byli členové Československé obce sokolské, legionáři a statní zaměstnanci.

Vlastenecká ilegální skupina v Horních Počernicích, kde působil, se nazývala „V boj“ nebo také „Inka“ a jejím hlavním cílem bylo realizovat ilegální přechody do zahraničí, shromažďovat zpravodajské informace a provádět protinacistické zpravodajství.

Po atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha byla dne 2. června 1942 v Horních Počernicích konána německým vojskem prohlídka domů a kontrola všech osob.

Po ukončení prohlídky bytu tajemníka Křoviny vojáci odešli, za několik hodin se však, pravděpodobně na udání bývalého strážníka Šnajdra, vrátili a po opětovné důkladně prohlídce našli opakovací pistoli. Jaroslav Křovina byl Gestapem ještě téhož dne zatčen, následně odsouzen k trestu smrti a o několik dní později 8. 6. 1942 v Praze na kobyliské střelnici popraven.

Možná až příště půjdete po Křovinovu náměstí, připomenete si nejen nositele tohoto jména, ale také jeho ideály a morální hodnoty, kterými byly odvaha, vlastenectví, věrnost a národní hrdost, jež jsou v dnešní době tak opomíjené a vzácné.“

(Hana Dočekalová rozená Křovinová – HP Zpravodaj 06/12)

(V sousedství je Nolčův park s odkazem ne zcela známé širší odbojové činnosti Ing. S. Nolče, násilně ukončené v závěru války. V parku vyžadujícím rekonstrukci jsou dodnes zajímavé druhy dřevin).

Nedaleko odtud je v Počernicích (tehdy Ober Potschernitz), na Náchodské ulici, **Farní úřad Církve čsl. Husitské**. Zde pobýval **biskup Gorazd**. Ve čtvrtek 25. června 1942 v 5 hodin ráno jej zde zatklo gestapo a převezlo do [Petschkova paláce](#). Přelíčení s vladykou Gorazdem a dalšími věřícími proběhlo odpoledne [3. září 1942](#). Byl nad nimi vynesen rozsudek [trestu smrti](#) zastřelením za. Dne [4. září 1942](#) ve 14.35 byl zastřelen na [Kobyliské stělnici](#). Součástí cyklovýletu je i 100 metrová procházka na protějším jižním chodníku v Náchodské ulici - <https://mapy.cz/s/XkL1>, odkud je Farní úřad mezi stromy alespoň trochu viditelný a nemusíte přitom překonávat uvedenou frekventovanou ulici.

Mezi stromy uvidíte zrekonstruovaný Farní úřad

„V Horních Počernicích, v domě Milivoje Crvčanina, delegáta pravoslavné církve srbské, zde v té době pobýval biskup pravoslavné církve Matěj Pavlík – Gorazd, duchovní správce kostela sv. Cyrila a Metoděje, v jehož kryptě se 20 dní skrývali a po hrdinném boji ukončili svůj život ukrývající se parašutisté.

V naději, že ochrání ostatní pracovníky správy kostela, vezme-li veškerou vinu na sebe, vydal se biskup Gorazd dobrovolně gestapu, které jej zde 25. 6. zatklo. Po krutých výsledcích byl stanným soudem 29. 9. odsouzen a 4. září 1942 na stělnici v Kobylisích popraven.

Dům, ve kterém pobýval biskup Gorazd, získala později náboženská obec Církve československé husitské. Po jeho rekonstrukci byla dne 11. 9. 1965 odhalena u vchodu do modlitebny pamětní deska biskupovi Gorazdovi.“

(Ing. Hubert Antes, kronikář, HP Zpravodaj 06/12).

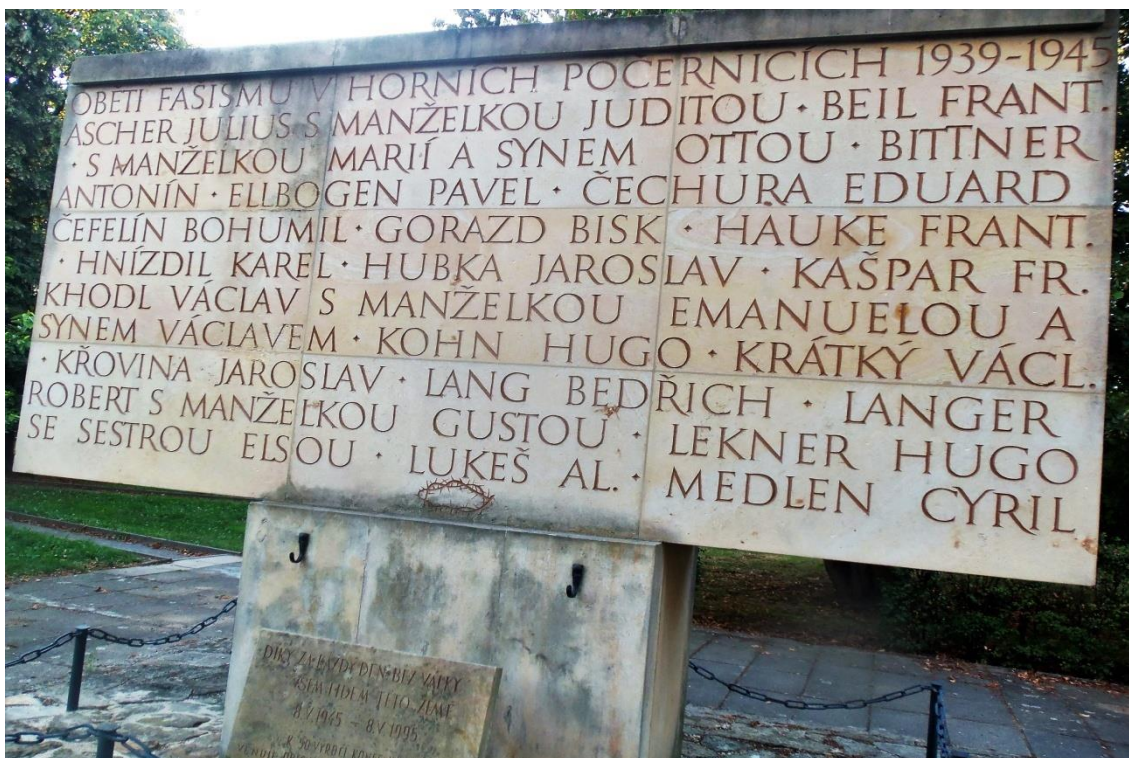
Po rekonstrukci celého objektu ji zde od 18. 5. 2017 nahradila následující tabulka:

Počernice, Náchodská 382/171 - Církev čsl. Husitská, pamětní deska biskupa Gorazda uvnitř areálu modlitebny (<http://www.mapy.cz/s/193e>).

Stanný soud s představiteli Pravoslavné církve včetně Biskupa Gorazda – 1942

Další zastávkou je počernický, park (Chvalkovická/Ratibořická ulice) s památníkem obětí II. světové války ze 70. let. (<https://mapy.cz/s/XnnG>).

Další zastávkou v HP je **vila v Khodlově ulici**, tzv. svépravická vila „Naše Emka“, která tehdy byla pro Khodlovu rodinu z Vysočan letním bytem. V jejím podkrovním pokojíku se na začátku r. 1942 ukrývali oba parašutisté během svého postupného přemísťování z Nehvizd do vnitřní Prahy. Tříčlenná rodina Khodlových se aktivně účastnila pomoci parašutistům prostřednictvím bratra Emanuely Khodlové, Jaroslava Smrže, který byl členem odbojové skupiny „Jindra“, podporující parašutisty.

Uvedený J. Smrž, byl čalouníkem a zašil zde jeden padák do otomanu. Druhý padák byl ukryt pod jeho pery. To však nebylo zcela bezpečné a protože byl druhý bratr paní Khodlové spoluvlastníkem pohřební služby, tak byl padákům nakonec vystrojen fingovaný pohřeb, když byly v dětské rakvi pochovány v hrobě č. 134 na hřbitově v Ďáblicích. Po válce byla truhla vyzvednuta, její unikátní obsah je dnes ve VHÚ na Žižkově.

Pamětní deska na soukromé vile je dobře viditelná z ulice. (<http://mapy.cz/s/lcgl>),

(Khodlovi trvale bydleli v Kolbenově ulici 659/16, zde potom parašutisté přebývali, odsud zřejmě odcházeli dne 27. 5. provést atentát, zde si den po atentátu zanechali vzkaz. Toto místo je cyklisticky složitě dostupné, proto zatím není součástí zde uvedených tras).

„V té době vyvíjela ilegální činnost ve Vysočanech sokolská odbojová skupina Jindra, založená brněnským profesorem Ladislavem Vaňkem, žijícím ilegálně v Praze pod krycím jménem Jindra. Vedoucím skupiny byl tehdy Jaroslav Piskáček. Členem skupiny byl také Jaroslav Smrž, jehož sestra Eva byla provdaná z a Václav Khodla. První neděli v roce 1942 svolal J. Piskáček členy skupiny a sdělil jim, že 29. 12. 1941 seskočili u Nehvizd dva parašutisté ze skupiny Antropoid.

Skupina dostala za úkol zajistit jim ubytování a stravování.

Po dohodě bylo přijato následující řešení: Z úkrytu u Nehvizd byli parašutisté převedeni do pokojíku ve vilce, která nebyla obývaná, v tehdejší původní obci Svěpravice.

Zde J. Smrž zašil jeden padák do hlavy otomanu a pod jeho pera ukryl druhý. Zakrátko pak, na návrh J. Smrže, byli parašutisté přesunuti k Evě Khodlové do Valdické ulice č. 659 v Praze 9 (nyní ul. Kolbenova-poznámka). Po čase však bylo třeba změnit příjemně bydlení a péči o ně převzal Zelenka-Hajský, vedoucí partyzánské skupiny Říjen. Ubytoval je u Marie Moravcové, manželky železničního inspektora v Biskupcově ulici č. 7 na Žižkově. Po spojení celé skupiny se parašutistům podařil atentát na Heydricha dne 27. 5. 1942. Po něm nacisté rozpoutali vlnu ukrutenství, včetně likvidace obce Lidice 10. 6. a Ležáků 24. 6. V opakovaných dalších vlnách zatýkání a stanných soudů byli z Horních Počernic zatčeni a bezprostředně popraveni na stělnici v Kobyliších Jaroslav Křovina, odbojově činný ve skupině generála Bilka a také další odbojově činný Jaroslav Veselý. Za přechovávání parašutistů byli k trestu smrti odsouzeni Václav Khodl starší, Václav Khodl mladší a Emanuela Khodlová. Zavraždění byli v plynové komoře koncentračního tábora v Mauthausenu.“

Na památku rodiny Khodlovy byla ulice, kde se parašutisté ukrývali, pojmenována Khodlova a na domě byla umístěna pamětní deska.

(Ing. Hubert Antes, kronikář, HP Zpravodaj 06/12)

Khodlovi se snoubenkou Václava Khodla (vlevo) - Františkou Urbanovou, která sice gestapem stíhána nebyla, ale do konce července 1943 zemřela žalem a stresem. Pohřbena byla v Dolních Počernicích.

JESENSKÝ JAN MUDr. doc. * 5. 3. 1904
 JESENSKÝ JIŘÍ * 27. 9. 1905
 KALIBEROVÁ TEREZIE roz. VESELÁ * 29. 7. 1901
 KARABEL FRANTIŠEK * 31. 7. 1905
 KARABELOVÁ JARMILA roz. MACHAČKOVÁ * 3. 1. 1905
 KARBAN FRANTIŠEK * 20. 7. 1886
 KARBAN JOSEF * 26. 8. 1915
 KARBANOVÁ MARIE * 9. 12. 1895
 KHODL VÁCLAV * 22. 10. 1895
 KHODL VÁCLAV * 15. 8. 1920
 KHODLOVÁ EMANUELA roz. SMRŽOVÁ * 5. 12. 1897
 KLOUDA KAREL JUDr. * 29. 1. 1909
 KLOUDOVÁ MARIE roz. NOVÁKOVÁ * 31. 5. 1914
 KOLAŘÍK JOSEF * 16. 11. 1914
 KOLAŘÍKOVÁ MARIE roz. VALČÍKOVÁ * 25. 3. 1917
 KOLDA JOSEF * 9. 4. 1899
 KOTRBOVÁ MARIE roz. KOLČOVÁ * 26. 1. 1904
 KOUDELA JOSEF * 12. 2. 1892
 KOUDELOVÁ JOSEFA roz. PRCHLOVÁ * 15. 3. 1900
 KOUDELOVÁ VĚRA * 6. 5. 1920
 KOVÁRNÍKOVÁ MARIE * 16. 2. 1914
 KRÁL FRANTIŠEK

Praha - Resslova ulice, památník přímých pomocníků parašutistů - obětí Heydrichiády.

II. Západní výletní okruh Anthropoid

volitelně prochází místem atentátu, střelnicí Kobylisy, Panenskými Břežany kde Heydrich sídlil.

Na první dvě lokality však již vjíždíte do Prahy, kde je jízda složitější. V každém případě počítejte, že v Kobylisích Vás čekají hlavně u místa atentátu složité přístupy, někde se budete pohybovat po chodníku, občas i po schodech.

Místo vlastního atentátu - <https://mapy.cz/s/12jly>, je na nynějším rohu pražské ulice V Holešovičkách a Zenklovy ulice – u Liberecké spojky na Severo - jižní magistrále. Od 27. května 1942 se již výrazně změnilo. Tehdejší zpomalující ostrá pravá zatáčka z někdejší Kirchmayerovy třídy (dnešní Zenklovy ulice) do ulice V Holešovičkách při výstavbě mimoúrovňové křižovatky Vychovatelna na přelomu 70. a 80. let minulého století prakticky zmizela. Řidiči nyní v tomto směru projíždějí přes nový nájezd. Zenklova ulice byla spolu s tramvajovou tratí přeložena více k severu a částečně zahloubena.

Situace je dobře patrná z následujících pláneků. Na nepříliš zřetelném leteckém snímku z roku 1938 je žlutě obkreslen původní průběh ulic, který odpovídá stavu v době atentátu. Ten je pak přenesen do současné fotomapy. Šipka označuje místo, kde po výbuchu zůstal stát Heydrichův vůz.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Atent%C3%A1t_na_Heydricha

Památník atentátu, kulaté místo jeho vlastního provedení je nyní hluboko pod úrovní terénu.

Z místa atentátu se potom můžete vrátit nazpátek do HP stejnou cestou, nebo si můžete projet následující výletní okruh: <https://mapy.cz/s/12qgc>. Případně si můžete zvolit u místa atentátu jednodušší trasu více po chodnících: <https://mapy.cz/s/13avx>, celkově v délce přes 28 km.

V případě zájmu se také můžete podívat i na nedalekou **Kobyliskou střelnici**, kde byly popraveny četné oběti Heydrichiády včetně pana biskupa Gorazda.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kobylisk%C3%A1_st%C5%99elnice

Panychida za biskupa Gorazda na Kobyliské střelnici dne 4. 9. 2016.

V tomto případě lze využít **celkovou západní trasu**: <https://mapy.cz/s/12jih> kdy se můžete do HP vrátit od památníku atentátu stejnou cestou, nebo sjet dolů k Vltavě a vrátit se přes Hloubětín zpět – potom v délce 33 km v poměrně náročném městském terénu.

V případě zájmu se rovněž můžete zajet podívat do nedalekých, nenápadných **Panenských Břežan**, jejichž zámky během okupace postupně využívaly 3 nejdůležitější německé protektorátní osobnosti – zpočátku Konstantin von Neurath jako letní sídlo, později R. Heydrich a následně K. H. Frank.

Optimálně se tam na kole dostanete trasou <https://mapy.cz/s/1yBST> dlouhou 21 km. Případně můžete mezi HP, nebo Satalicemi a Zlonínem využít vlak, odtud je to po místních silnicích cca 7 km. - <https://mapy.cz/s/1u5yt>.

<http://www.panenskebrezany.cz/obec-7/historie/>,
<http://www.hrady.cz/index.php?OID=1343&PARAM=1>

V Panenských Břežanech je tzv. **dolní zámek**. Na začátku 2. světové války a zřízení Protektorátu Čechy a Morava odtud odešel jeho tehdejší židovský majitel Bloch-Bauer do emigrace a v zámku se usídlil říšský protektor Konstantin von Neurath, kterého v roce 1942 vystřídal Reinhard Heydrich s rodinou. Tímto přestěhováním rozšířil našim parašutistům možnosti pro atentát, Ti sem také v dubnu 1942 dojížděli na kolech z Prahy, sedávali v příkopu a viděli, že se často pohyboval bez ochranky. Když je v autě míjel, povstali a s potutelným úsměvem jej zdravili úklonou a zdvihnutím klobouku. V závěru dubna se však rozhodli pro kobyliškou zatáčku, kam **odtud vyjel** R. Heydrich i osudného 27. května 1942. Po atentátu na Heydricha zde až do konce války žila vdova Lina Heydrichová spolu se svými dětmi.

Dolní zámek je v soukromém vlastnictví, není v dobrém stavu, projednává se jeho zařazení mezi památkové objekty, nyní je bohužel nepřístupný.

Foto: Pavel Hrdlička

O stavu dolního zámku vypovídá i jeho bývalý vjezd.

Na tzv. **horní zámek** se za války po atentátu na Heydricha nastěhoval pohlavár [K. H. Frank](#) s rodinou a uprchl odtud až 9. května 1945, byl zadržen v Rokycanech. Horní zámek je po zásadní rekonstrukci od 1. dubna 2017 otevřen, v rámci Památníku národního útlaku a odboje, je zde expozice „Zločin a trest“ o nacistické okupaci.

Více na: <http://www.muzeumbrandys.cz/cz/zamek-pnuo-panenske-brezany>. Informace o rekonstrukcích a době okupace získáte rovněž zde - http://www.panenskebrezany.cz/e_download.php?file=data/editor/121cs_7.pdf&original=Leden16.pdf <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1126666764-toulava-kamera/217562221500011/>

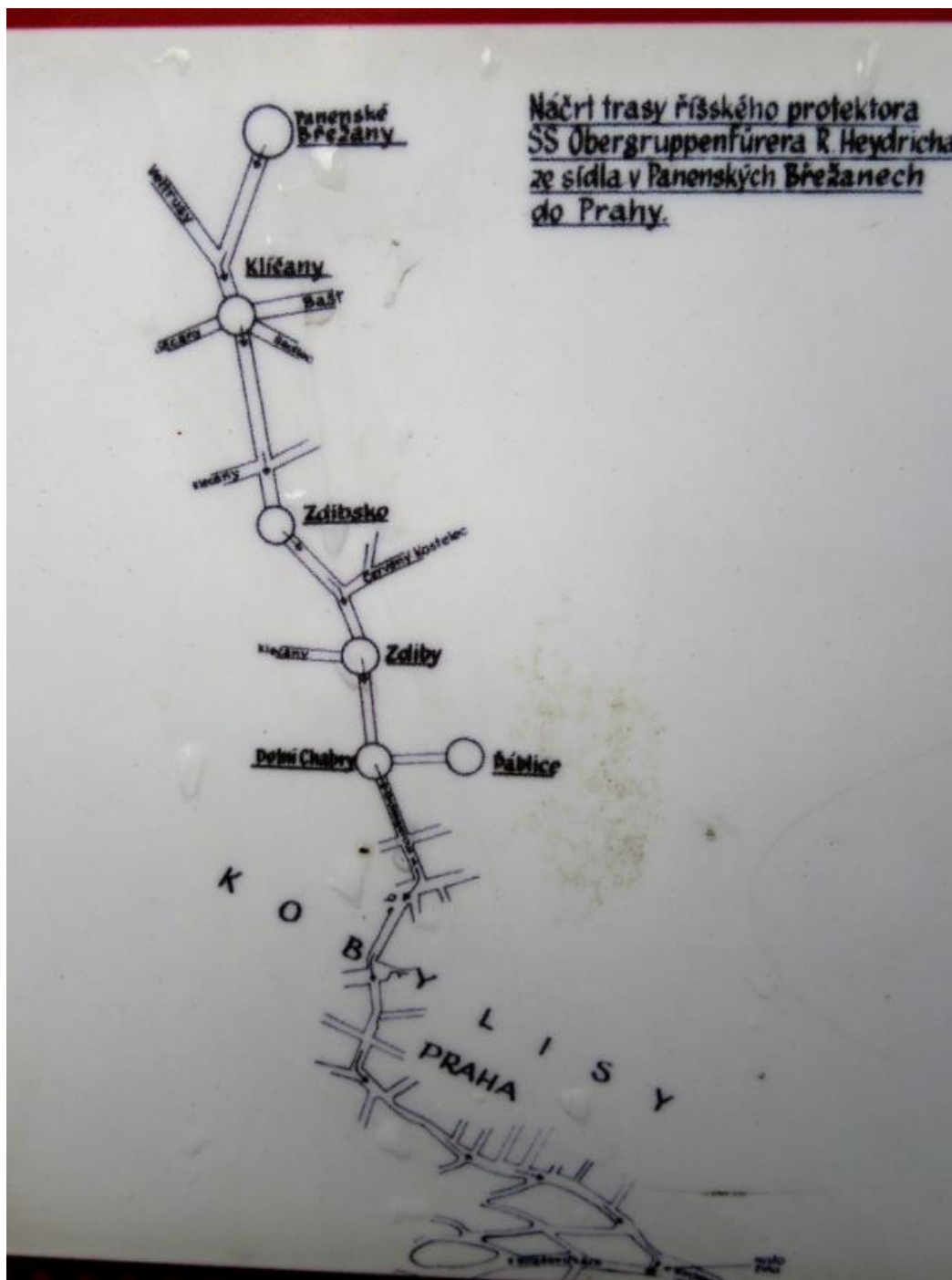

Foto: Památník útlaku.

Značná část expozice je věnována období Anthropoidu.

Pokud odtud budete chtít pokračovat na Kobylišskou střelnici, tak silniční cyklisté mohou jet po staré teplické silnici č. II/608 vedle dálnice D-8 - <https://mapy.cz/s/1ushP>. Pro zastánce klidnější jízdy doporučuji trasu: <https://mapy.cz/s/1usiI>, více vedenou po cyklostezkách, místních silnicích.

V Panenských Břežanech a dalších malých vesnicích na trasách zatím nepočítejte s možností běžného občerstvení.

Informační zdroje: „Operace Anthropoid“ (Padevět, Šmejkal)
„Anthropoid“ (J. Čvančara).

Petr Uzel
cyklokoordinátor